

ЈАВНА ДЕБАТА

“Обновливи извори на енергија и локален економски развој”

17.11.2011 (четврток), 17.00 часот
Хотел „Кристал Палас“ Прилеп

Во рамките на својата заедничка соработка Фондацијата „Фридрих Еберт“, канцеларија Скопје, Меѓународниот центар „Олоф Палме“ и Прогрес – Институт за социјална демократија организираа на 17 ноември 2011 година јавна дебата на тема: “Обновливи извори на енергија и локален економски развој” во Хотелот “Кристал Палас” во Прилеп.

Дваесет и првиот век досега се развива како време на технолошка модернизација и индустриска иновативност. Тоа најдобро се гледа во развојот и користењето на енергија од обновливи извори, како на пример сонце, ветар или био-маса. Од друга страна, локалниот економски развој во голема мера зависи од достапната енергија. Неодминливо се наметнува прашањето како можат обновливите извори на енергија да се стават во функција на локалниот економски развој? Ја организиравме оваа јавната дебата за да понудиме одговори релевантни за Прилеп и Пелагонискиот регион.

На дебатата свое воведно обраќање имаа: Ралф Бергман – Германски пратеник од покраината Саксонија-Анхалт, како специјален гостин од Германија и експерт во оваа област, Хари Локвенец – предавач на Универзитетот Американ Колеџ - Скопје кој беше и модератор на дебатата, Сашо Додовски – претседател на Прогрес Институтот, д-р Љупчо Печијарески – професор на Економски Факултет при Универзитет Св.“Климент Охридски” Битола, Борче Чупетрески -бизнисмен и претприемач во областа на обновливи извори на енергија и Сашо Велески – машински инженер.

Јавната дебата ја отворија г-динот Хари Локвенец и Сашо Додовски кои го имаа поздравното обраќање. Г-дин Локвенец пред се, им се заблагодари на Фондацијата Фридрих Еберт и Прогрес Институтот за организирањето на оваа јавна дебата. Истотака истакна дека е среќен дека сите присутни ќе можат со заеднички дискусии да допринесат за квалитетна дискусија и квалитетна дебата. Ова е актуелна тема во 21 век која алудира на инвестирање од страна на бизнисмените во обновливи извори на енергија. Во ситуација како во Македонија каде производството на енергија е многу скапо, посочи и кон користењето на фондовите на Европската унија кои можат да помогнат, бидејќи да се организираат вакви проекти индивидуално е многу тешко, па ова е одлична можност за заедничка соработка. Следна поента на која се осврна г-динот Локвенец е тоа дека Република Македонија е енергетско зависна земја, па тој повика на идеи како со заедничко работење да се достигне енергетска независност на земјата.

Во своето обраќање г-дин Сашо Додовски ги поздрави присутните во име на Прогрес институтот и истакна дека ова е прв настан од овој тип во Прилеп, но и добра иницијатива да се

дисперзираат активностите надвор од рамките на Скопје. Ја истакна областа на обновливи извори како исклучително важна тема заедно со поволностите кои постојат за отпочнување на проекти од оваа област, но за жал многуте иницијативи ретко завршуваат како успешни проекти.

Г-динот Ралф Бергман изрази срдечен поздрав и големо задоволство дека прифатил да учествува во оваа јавна дебата како експерт за оваа област во неговата покраина. Тој ја спореди покраината Саксонија-Анхалт со Република Македонија и нивната сличност во популацијата. Тој истакна дека прогнозите се тешки особено кога се однесуваат на иднината. Со оглед дека неговата посета се состоеше од неколку дневен престој во Македонија и многу средби со луѓе кои се одговорни во оваа област тој предложи дека за Македонија постои одлична можност за инвестирање во мали постројки за био-маса. Тоа е можност за развивање на руралните области во Македонија не само поради можноста за самостојно производство на енергија, туку и заради отварање на работни места за селаните и други бенефиции кои би ги нуделе овие постројки. Г-динот Ралф истотака зборуваше дека во Германија интензивно се градат сончеви колектори, а за разлика од Германија, Македонија има многу повеќе сончеви денови што би било идеално за искористување на потенцијалот на оваа земја. Неговата покраина моментално произведува 160% електрична енергија, и тој длабоко верува дека вакви одлични резултати може да се постигнат и во Македонија поради многуте предности на самата земја. Во нашиот регион не игра голема улога водата бидејќи по топографијата во Германија нема многу вода. Наспроти што Македонија има голем потенцијал за вода, и исто така има голем потенцијал за био-маса. Тој ги истакна обновливите извори на енергија како двигател за зголемување на работните места, како и за подобрување на економската ситуација на локално ниво. Македонија историски гледано од неодамна е независна држава која има шанси да создаде своја динамика во производството на електрична енергија, а ова би се постигнало со помош на политичка координација. Г-динот Ралф Бергман потоа ја претстави неговата презентација на темата “Германски искуства со обновливи извори на енергија и локален развој” која иницираше плодна дискусија. Тој се надева дека размената на искуства ќе допринесе за иницијатива и можност на поголемо развивање на оваа област во Македонија.

Г-динот Сашо Велевски – претставник на локалната самоуправа - самиот истакна дека е дијаметрално спротивно искуството на гостинот од Германија со моменталната ситуација во Македонија. Од негово искуство во управата долго време се дискутирало за локален развој на обновливите извори, но малку се дало на значење. Во времетраење на неговиот мандат реализација се започнала само на еден проект за соларна централа во Старо Лагово која за жал денес е некаде заглавена во бирократските лавиринти на државата и е во фаза на добивање на лиценца. Тој се надева дека овие препреки брзо ќе завршат. Тој наведе неколку теми како: забрзан локален развој, зголемени потреби за енергија, грижа за зачувување на животната средина во која живеат нашите деца, прочистителна станица за отпадни води, современа станица од регионален тип и јавното-приватно партнерство кои треба да се разгледаат како потенцијални области каде треба да се дискутира и даде на значење. Сите овие цели може да се стават во корелација и заедно го покажуваат патот кон иста цел. Според него треба да се напушти производството на традиционалните култури од кои многу луѓе егзистираат и да се размислува за производството кои ги прати европските норми и трендови, како на пример материи кои би допринеле за производство на био-дизел и био-гас. Со ова би имало повеќе придобивки како сигурен откуп на нови култури, намалување на отпадни материи, поздрава животна средина, повластени цени за откуп, а сево ова би се олеснувало со одредени стимулации/ субвенции од државата.

Дискусијата понатаму тргна во правец на Европските Фондови како неопходна помош за реализирање на овие проекти. Каде учесниците истакнаа дека Македонија не е многу

квалификувана за аплицирање за овие фондови, но сепак со посветено истражување и целосна документација може да се надеваме на оваа помош.

Следен зборуваше г-дин Борче Чупетревски за можностите и перспективите за искористувањето на сончевата енергија. Повторно беше истакната Германија како пример во оваа област, наспроти Македонија со поголем број на сончеви денови 130-140 - наспроти 250-260. Тој ги посочи многуте сончеви денови како неискористени капацитети, и како најдобар начин на извор на енергија.

Љупчо Печијаревски неговото обраќање го насочи на “Предусловите за економско социјален развој”. Тој повика на соочување и дефинирање на проблемот пред да се нудат алтернативи за негово решавање. Според него енергетските извори и локалниот развој се клучни елементи за современото живеење и нашата екзистенција. За излагањата на спикерите на оваа дебата, забележа дека г-динот Ралф Бергман зборуваше во сегашно време за разлика од сите спикери од Македонија кои зборуваа во идно. Како проблеми на македонската локална самоуправа ги истакна недостигот на ефикасност, малите финансиски капацитети, недостигот на статистички податоци, малиот развој на човековите ресурси и работоспособното население и малата поддршка од државата, а како најголем го истакна недостигот односно лошата инфраструктура. Тој изјави дека овие проблеми не се решаваат само од вакви конференции туку со создавање на стратегија.

Г-динот Хари по излагањата на сите учесници заклучи дека е убеден дека со оваа панел дебата ќе се направи барем мал исчекор во потребите на оваа држава.